

Căutînd mărturiile ale istoriei

Cu Marin Sorescu n-am avut mult de furcă. Nici noi nu i-am cerut să scrie altă piesă, nici el n-a fost refractar la sugestiile noastre. Dealtfel, în cazul *Răcelii*, rolul nostru, al secretariatului literar, a fost mai ...secundar decât e el secundar de obicei. De astă dată, n-am fost noi tamponul dintre dramaturg și colectivul artistic, pentru simplul motiv că o mare parte din membrii acestui exigent colectiv se aflau în contact nemijlocit cu autorul, fiind distribuți în spectacol.. Acolo, pe scenă, s-a petrecut acea tainică maieutică, acea efervescentă fecundă, acel conflict creator și inevitabil între realizatorii cu personalitate, din care s-au născut o piesă și un spectacol de valoare.

„Conflict” înseamnă, evident, în cazul de față, nu ceartă, ci schimb de idei, nu disensiune, ci colaborare; dar o colaborare nu întotdeauna ușoară, nici comodă, și nici calmă, reclamînd în permanență un arbitraj competent și plin de tact — sarcină grea și delicată a directorului.

Odată ce textul a intrat în etapa desăvîrșirii sale pe scenă, ne-am apucat de documentare și de întocmirea („realizarea” mi se pare un termen prea pretențios) caietului-program.

Personalitatea fascinantă a lui Vlad Tepeș a căpătat, de-a lungul istoriei și de-a latul lumii, dimensiuni fantastice. Dimensiunilor sale reale, de domnitor erou, de vajnic și neînfîrcat apărător al pămîntului și al libertății poporului său, li s-a suprapus o figură legendară, poate, și ea fascinantă, în felul ei, dar care nu are legătură nici cu personalitatea voievodului muntean, nici cu personajul mereu prezent, deși nu apare niciodată pe scenă, al lui Marin Sorescu.

Desigur, nu noi eram hărăziți să-i restituim lui Vlad Tepeș adevărul său chip. Lucrul ăsta l-au făcut, cu competență și cu autoritate profesională și profesionalistă, alții. L-a făcut, în primul rînd, istoria. Faptul că mitul lui Dracula — care s-a propagat în afara hotarelor țării noastre — nu se potrivește întru nimic nici cu faptele istorice și nici cu aspirațiile aprigului voevod este, astăzi, un adevăr confirmat și cunoscut în întreaga lume.

Dar nu e mai puțin adevărat că, dacă de legitimitatea politicii lui Tepeș nu s-a îndoit nici un cărturar român, de legitimitatea metodelor pe care le-a folosit pentru

a-și înfăptui politica s-au mai îndoit cite unii. Am căutat, deci, mărturia celor care l-au înțeles, pentru a-l înfățișa în lumina lui adevărată, atît colectivului de interpreți, cit și publicului, prin intermediul caietului-program.

Puțin mai tîrziu ar fi fost mai ușor, aș fi găsit totul de-a gata, pentru că a avut loc comemorarea lui Tepeș și tot ce-am găsit eu au găsit, evident, și alții; lucruri pe care le credeam sau le-aș fi dorit inedite au apărut în reviste și pe ecranul televizorului, precedînd premiera spectacolului și, implicit, apariția caietului-program. Totuși, bucuria a fost reală, ori de cite ori am mai găsit o mărturie capabilă să contribuie la conturarea personajului nevăzut din piesă, ori de cite ori am mai găsit un argument menit să demonstreze, încă o dată, identitatea impresionantă dintre adevărul istoric și adevărul piesei lui Marin Sorescu.

Am cercetat cronicile slave și germane, în speranța că, dîncolo de denaturările fantasmagorice, voi găsi ceva autentic (și deosebit) cu privire la personalitatea reală a celui pe nedrept înveșmîntat într-o mantie sinistră; dar n-am găsit. Cu atît mai drag mi-a fost un mic studiu al lui Ilasdeu, intitulat „Filosofia portretului lui Tepeș”, și cu atît mai mult ne-am bucurat (și rezizorul, și interpretii, și eu) cînd, cu prilejul unei foarte instructive și competente conferințe despre Vlad Tepeș și timpul său, ținută de Virgil Teodorescu, directorul Muzeului Arhivelor Statului, ne-am convins, încă o dată, că Tepeș era așa cum l-a înțeles Marin Sorescu... așa cum îl știam noi.

Am continuat să caut, cu zelul neofitului, adîncindu-mă tot mai mult în cronici, pînă cînd, într-o bună zi, directorul mi-a atras atenția că ar cam fi timpul să mă hotărîsc ce pun în caietul-program. Selectarea a fost anevoioasă și dureroasă, îmi era greu să renunț la o serie de date. Aveam mereu senzația că ceea ce conține programul nu e destul, că figura autentică a lui Tepeș — în opoziție cu cea plăsmuită, străină — nu este convingător prezentată. Cele două articole, al istoricului Dinu C. Giurescu și al profesorului Edgar Papu, despre momentul Vlad Tepeș în istoria noastră și, respectiv, momentul Marin Sorescu în dramaturgia noastră, au pus capăt neliniștilor mele; ele împlineau ceea ce simțeam că lipsește din conținutul programului, și anume, sinteza unor considerații formulate de pe poziția contemporană, socialistă, asupra politicii lui Vlad Tepeș. Ca să nu mai vorbesc de articolul intitulat „Istoria la fața locului”, pe care Marin Sorescu mi l-a dictat într-o după-amiază, la mine în birou, și în care dramaturgul și-a înfățișat atît de bine personajul nevăzut: „...Tepeș n-a fost nici nebun, nici vampir, nici rău ostaș și strateg, din moment ce acțiunea lui, deznădăjduită în ochii multora, a salvat nădejdea noastră în bine și dreptate, dîndu-ne, într-un moment de răscruce, cuvenita curgere și continuitate”. ■